

Notulen van de vergadering van de Ministerraad op 19 sept. 1958

*'s Morgens te 10 uur aangevangen en 's middags en 's avonds voortgezet, Trêveszaal.

Aanwezig: De Minister-President Drees en de Ministers Algera, Cals, Helders, Hofstra, Samkalden, Staf, Struycken, Suurhoff, Vondeling en Witte (afwezig zijn de Ministers Klompé, Luns en Zijlstra).

Tevens zijn aanwezig (vanaf punt 16) de Staatssecretarissen Schmelzer en Veldkamp.

Secretaris: J. Middelburg.

3. *Buitenlands beleid*

a. *Nieuw-Guinea*

Minister *Vondeling* stelt naar aanleiding van het verslag van het gesprek van Minister Luns met de Australische Minister Casey de vraag of er binnenkort een gelegenheid komt om de vraagstukken met betrekking tot Nieuw-Guinea in de Raad te bespreken. Minister *Helders* begrijpt, dat de leden van de Raad een overzicht willen hebben van de ontwikkelingen, die zich met betrekking tot Nieuw-Guinea voordoen. Spreker is bereid na overleg met de Ministers Luns en Staf een nota hierover bij de Ministerraad in te dienen.

De *Minister-President* heeft een gunstige indruk van de stemming van Minister Dulles met wie Minister Luns een voorlopig gesprek heeft gehad. Dulles zei hierbij o.a., dat Nederland zijns inziens geen concessies aan Indonesië ten aanzien van Nieuw-Guinea moet doen. De Australische Minister-President Menzies heeft ook met de Amerikanen gesproken. Zowel van Amerikaanse als van Australische zijde zegt men, dat Nederland niet bevreesd behoeft te zijn voor een aanval van Indonesië op Nieuw-Guinea; het gevaar, dat van Indonesië een militaire aanval binnenkort te wachten zou zijn, schijnt klein. Interessant is voorts, dat behalve de Amerikaanse Ambassadeur in ons land ook die in Parijs in Washington wil betogen, dat de Amerikaanse houding tegenover Nederland in de moeilijkheden met Indonesië niet juist is.

Minister *Cals* stelt de vraag of onzerzijds niet gereageerd moet worden op de aanval van de Indonesische Minister van Buitenlandse Zaken Subandrio, die probeerde Minister Luns persoonlijk aansprakelijk te stellen voor de slechte verhouding tussen beide landen. De *Minister-President* merkt op, dat direct na de persconferentie van Minister Luns de Troonrede volgde. Spreker zal voorts hierover nog iets kunnen zeggen, als dit bij de algemene beschouwingen in de Kamer ter sprake komt.

b. *Bod van Amerikaanse onderneming op Nieuw-Guinea* (Zie notulen MR 12 september 1958, punt 3a.) De *Minister-President* deelt mede, dat volgens inlichtingen van onze Ambassadeur het hier een kleine onderneming betreft met een personeel van drie man.

16. *Reactivering van uit Indonesië teruggekeerde planters en teruggevloede kapitalen* (Rapport van de interdepartementale werkgroep, aangeboden bij brief van de Minister van Buitenlandse Zaken d.d. 27 augustus 1958, nr. 117186; memorandum inzake de oprichting van een Nederlandse Overzeese Financieringsmaatschappij N.V. #Zie ook notulen MR 26/9/58, punt 1.)

Minister *Hofstra* merkt op, dat door het nieuwe voorstel van 18 augustus de tegenstelling tussen het rapport van de interdepartementale werkgroep en bijlage B bij dat rapport in belangrijke mate overbrugd is; nu wordt de oprichting van een Nederlandse Overzeese Financieringsmaatschappij voorgesteld in de vorm van een naamloze vennootschap met gewone aandelen. Spreker sluit zich aan bij de notitie, welke na ontvangst van het memorandum van het Comité-Delprat is opgesteld.

Daarin wordt voorgesteld een lening van f. 10 mln. te geven. De *Minister-President* merkt op, dat het Comité-Delprat in het memorandum (punt 10) deelneming in de vorm van aandelen vraagt; ook voor samenwerking met de International Finance Corporation (IFC) zou participatie in aandelen nodig zijn. Minister *Hofstra* antwoordt, dat dit laatste niet juist is; de IFC geeft zelf alleen aandelen. Spreker vindt het plan voor Tanganyika wel aantrekkelijk, maar het is een opzet van twee belanghebbenden, nl. Van Eeghen, samen met Stork-Hengelo, die een suikerfabriek zal leveren, waarbij men bereid is met een bedrag gelijk aan de hiervoor te ontvangen winst deel te nemen. Vervolgens maakt spreker een opmerking over wat op blz. 4 en 5 van het rapport is vermeld over de risicodekking. Hij gaat ermede akkoord, dat het Rijk f. 10 mln. als lening verstrekt en daarna alleen garanties voor de politieke risico's, die aan deze zaken zitten. Het grootste punt blijft voor spreker intussen hoe bij de bestaande begrotingssituatie f. 10 mln gevonden kan worden. Op grond van de redenering, dat de werkzaamheden twee gevolgen hebben, nl. zij komen ten goede aan minder ontwikkelde landen en staan in verband met het werkgelegenheidsprobleem, zou spreker voor dit doel f. 5 mln. uit de geblokkeerde pot voor onderontwikkelde gebieden willen bestemmen, alsmede f. 5 mln. van het hoofdstuk Onvoorzien van de begroting 1959.

Minister *Suurhoff* stelt de vraag waarom Minister Hofstra de voorkeur geeft aan een lening boven een garantie. Als de financieringsmaatschappij de beschikking krijgt over f. 20 mln., zal men een veelvoud kunnen besteden, omdat de ondernemingen, waaraan hulp wordt verleend, zelf voor tenminste 50% van de middelen zullen moeten zorgen. Spreker zou voorts liever niet f. 5 mln. uit het hoofdstuk Onvoorzien willen nemen, maar dit ten laste willen brengen van artikel 232 van de begroting van Sociale Zaken en Volksgezondheid (bestemd voor de emigratie), dat voor het lopende jaar niet wordt uitgeput. Dit laatste zou dan bij suppletore begroting moeten worden geregeld.

Minister *Samkalden* geeft in overweging niet f. 5 mln. uit de geblokkeerde pot voor de minderontwikkelde gebieden te nemen, aangezien de Regering zich over de bestemming van deze pot duidelijk heeft uitgesproken en een dergelijke bestemming tevens de blokkeringstechniek kan compromitteren, omdat men dan de indruk wekt, dat blokkering wijziging van de besteding kan betekenen.

Minister *Helders* merkt op, dat thans het accent gelegd moet worden op reactivering van de bedrijven, aangezien veel gerepatrieerden reeds in Nederland werk gevonden hebben. Wat de financiering betreft vindt spreker het bestemmen van f. 5 mln. van de pot voor onderontwikkelde gebieden niet onjuist, omdat ook andere deelnemers (de IFC en de Colonial Development Corporation) met hetzelfde doel geld beschikbaar stellen. Als een overzeese financieringsmaatschappij wordt opgericht, zal het goed zijn in vrij ruime zin naar projecten in het buitenland te blijven zoeken. In dit verband noemt spreker ook een project (-Tollenaar) voor Suriname, waarover hij reeds met enkele collega's heeft gesproken en dat binnenkort bij de Ministerraad zal worden ingediend.

Minister *Staf* acht het wenselijk, dat de Regering zich niet geheel concentreert op de onderhavige participatie in Tanganyika; men zal ook aandacht aan andere projecten moeten geven zoals het plan-Tollenaar. Voorts wijst spreker erop, dat de raad van commissarissen zou moeten bestaan uit enkele deskundigen, die dit soort ondernemingen in de tropen kennen, en dat men één directeur zou moeten aanwijzen. Als Amerikaans geld kan worden verkregen, zou men bijv. ook aan projecten in Columbia kunnen meedoen.

De *Minister-President* leest in de stukken, dat wel in uitzicht is gesteld, dat Amerikaanse financiële middelen kunnen worden aangetrokken. Dit laatste lijkt spreker bijzonder belangrijk, want als dat lukt, gaat het om heel andere bedragen dan waarover thans gesproken wordt. Als Amerikaanse belangen bij deze projecten worden betrokken, heeft men ook iets meer bescherming tegen politieke risico's. Voorts blijkt, dat Eugene Black, President van de Wereldbank, deze maand naar Nederland zal komen. Deze is in het algemeen gunstig gestemd ten aanzien van dergelijke Nederlandse objecten. Spreker acht het wel aanvaardbaar voor dit doel f. 5

mln. uit het geblokkeerde deel van de pot voor de minderontwikkelde gebieden te bestemmen. Ten dien aanzien kan men ook stellen, dat het minderontwikkelde gebied Indonesië Nederland zoveel heeft ontroofd, dat onze mogelijkheden om ten behoeve van andere minderontwikkelde gebieden wat te doen tijdelijk zeer beperkt zijn.

Minister *Hofstra* is het met Minister Staf eens, dat men een kleine directie en raad van beheer zal moeten hebben; de aanvankelijke opzet leek spreker ook wat zwaar. Hij is het ermede eens, dat voor dit doel moet worden getracht Amerikaans geld te krijgen. Aan Minister Suurhoff antwoordt spreker, dat het reëel weinig verschil maakt of een garantie dan wel een lening wordt gegeven, omdat bij een garantie de maatschappij toch ook f. 10 mln. op de kapitaalmarkt moet verkrijgen. Zijn bezwaar tegen een garantie is echter, dat daarbij veel minder een rem op de grootte van het bedrag bestaat. Aan Minister Samkalden antwoordt spreker, dat zijns inziens niet van een verandering van de bestemming van het geblokkeerde bedrag gesproken kan worden, vooral nu maar de helft hiervoor wordt gebruikt.

Minister *Samkalden* merkt op, dat van regeringszijde in de Kamer is gezegd, dat de Regering het geblokkeerde bedrag zal earmarken voor multilaterale hulp. Spreker geeft in overweging f. 5 mln. uit de post emigratie en f. 5 mln. van het hoofdstuk onvoorzien voor dit doel te bestemmen. Minister *Hofstra* antwoordt, dat het bestemmen van f. 5 mln. uit de post emigratie eigenlijk niet een reële dekking is. Spreker geeft er de voorkeur aan, dat het bedrag nog in 1958 verstrekt wordt. In dat geval kan niet f. 5 mln. van het hoofdstuk Onvoorzien hiervoor worden bestemd, maar zal dat bedrag uit de post voor emigratie moeten komen.

De *Minister-President* stelt de volgende conclusies voor:

- 1°. Er zal een lening van f. 10 mln. worden verstrekt.
- 2°. f. 5 mln. zal ten laste van het geblokkeerde bedrag voor de onderontwikkelde gebieden komen.
- 3°. f. 5 mln. zal ten laste komen van de post voor emigratie (indien dit bedrag nog in 1958 wordt betaald; anders ten laste van het hoofdstuk Onvoorzien).
- 4°. Aan het punt van de verkrijging van Amerikaanse hulp zal nog bijzondere aandacht worden geschonken.
- 5°. Financiën zal deze zaak verder behandelen met de commissie-Delprat, die een en ander heeft voorbereid.

De *Raad* verklaart zich hiermede akkoord, waarbij Minister Samkalden laat aantekenen, dat hij tegen de tweede conclusie is.

- - -